

Сторије Николе Маловића оцртавају границе једне фантастичне антиутопије, унутар које се повремено јављају пролесци утопије њој супротстављене. Опет, и поред своје фантастичности, ове приче су усмерене на свакодневицу и лако је у њима препознати алузије на савремена дешавања и савремене личности. Тако кад у првој, белој сторији прочитамо:

Набавите роба! Наши су сви робови млади, до 25 година, тестирани на AIDS, еболу и грип, са већином зуба у глави. Позовите одмах и доведићемо вам роба на кућну адресу!

закључујемо да управо у таквим реченицама, које на први поглед делују безазлено и смешно, налазимо оштру критику друштва и тобожње демократије. У њима препознајемо спој наизглед неспојивог, које је постало веома спојиво: ропство и модерну рекламу једно до другог, или боље речено – једно у другоме. Горки осмех читаоца појављује се, између осталог, и отуда што интуитивно осећа како је у оваквој реклами људско биће имплицитно спуштено на ниво бежичног тостера, космодиска, или супер-сецка – на ниво ствари. Слика данашњице да се ишчитати из телевизијског програма, који налазимо у једној од прича, а где је он дат у неколико потеза са запањујућом верношћу и упечатљивошћу: црни председник и препотентне феминисткиње; Том Круз и ријалити шоу; квиз *Ко жели да добије*

ко-зна-штаи ТВ кулинарство. А с друге стране екрана? Створење које измучено радом тупо прима рекламне спотове с којих се смеше позната лица и одзвањају рефрени политичара. Испражњеност мозга и надолазећа равнодушност према туђој несрећи.

Композиција збирке таква је да се у њој смењују приче које је писац одредио као беле с онима које је одредио као плаве. Чини се да су оне плаве више везане за бококоторски залив, те да је Бока ту постојанија у позадини приче, као и да су плаве сторије традиционалније, по тону мало мирније. И управо се у њима покушава превазићи смрт хуманог. Једини излаз је – сугерише аутор како текстом тако и фотографијама Бранислава Стругара, које су саставни део књиге – у уметности и религији, и природи, која својом још сасвим неугушеном свежином има снаге да препороди човека. Излаз је тамо где се хуманост пробуђује и – ако бега има – то је бег у онај простор доброте, коју систем, па ни онај најсавршенији дигитални систем, себи не може да објасни.

Свака прича почиње особеним мотом: од речи Еме Лазарус с Кипа слободе, преко

Шекспира до Дучића. Некад су они у основи сажета једна од мудрости приче која следи, а некад у отвореном несагласју с њом, те је сторија заправо иронични отклон од мотоа, као што је то случај с првом и поменути цитатом Еме Лазарус. Изразита иронијска дистанца пак у неколиким причама почива и на опречним гледиштима приповедача и аутора, а то је у тексту очигледно. Јер, идеолошки став аутора ових прича је јасан – он је антиглобалистички, сумњичав према простом преузимању западноевропских новотарија. Он је и антитехницистички, у оном смислу да жели да се супротстави одумирању људског, које се чини неизбежним када се човек исувише помаже техничким, те постаје техничко помагало технике. Он уз доста хумора, али реско, опомиње на отуђење, и слугу време у коме се по први пут појављује нешто што није само справа, где није речо изуму или надградњи свих технолошких генерација изумâ, већ о сасвим живом помагалу, које свој идентитет доказује у руци његовог власника, и страхује од тог будућег *технолошког Христа*

. Страхује и од слепости разума, који жели и стреми да постане *део Система, да буде дигиталан до мере да и сам поседује магичну технологију оличену у облику чаробног штапића*

, да се том штапићу клања пишући му име великим словом и појући му *благословен да си*

... И опет, у причи која се тематизује овај проблем он узима управо перспективу таквог једног лика који жели да део система постане и уверљиво такав поглед на свет дочарава.

Ако говоримо о покушају да се спроведе пругастоплава концепција збирке, можемо рећи да, осим начелне понегде недовољно јаке мисаоне повезаности, јасне везе између плавих или белих прича у правом смислу нема и – та је концепција недоследно спроведена. (Могуће је да аутор такву, потпуну доследност није ни хтео, већ да је она пре траг него знак. Можда је то још једна игра, алузија.) Осим ове недоследности, збирци се може замерити нешто вишка текста, нпр. у оној сторији која говори о доласку фамозног *Брода Мира* у Котор, упркос правој мери у готово свим причама. У том погледу можемо говорити и о неуједначености ових прича, где се оне боље, обухватније и несводиве на једну или две цртице, а при том углавном сажетије, издвајају од осталих својом комплексношћу. С друге стране, ако су алузије унутар самих прича јасне, можда негде и превише, ако се из сваке приче може извући неко конкретно наравоученије и ако се тако аутор приближио граници с које се назире идеолошки а не уметнички говор, мислимо да је замку политичког памфлета избегао уз помоћ поменуте фантастичности, маштовитости ситуација које предочава, међу којима се чини да је она о универзитету за татû, што носи нама познато презиме Олбрајт, једна од најупечатљивијих, можда и најхрабријих. За ову причу је карактеристичан и спој високог и ниског, што је један од Маловићу блиских поступака. Прозу овог писца, додајмо, карактеришу жив говор ликова, игривост у писању, као и способност да ухвати слику, одабере детаљ око кога ће исплести сторију.

Оксиморон пругастог

Пише: Владимир Вукомановић
недеља, 17 октобар 2010 15:09

Коначно, Маловићеве приче својом хуморном осудом нехуманог позивају управо на хуманост и показују могућа прибежишта. Он је у својим *Сторијама* дао, не без мана, упечатљиву слику наше стварности и визију будућности, која, дакако, у причама изгледа забавније него ван њих.